

Rood-groen is in Duitsland niet langer opgewassen tegen burgers die zichzelf verdedigen

Door [Gastauteur](#) - 26 oktober 2024

Geplaatst in [Duitsland](#)

door Alexander Wendt*

Duitsland maakt iets nieuws mee: de burgers blijken iets te kunnen bereiken als ze zich niet laten intimideren door moraliserende slogans. En politici beseffen dat ze niet meer alles kunnen doordrijven tegen de zin van mondige kiezers in. Komt er nu een democratisch keerpunt?

Congrescentrum Liederhalle in Stuttgart op een warme zaterdagochtend begin september: honderden mensen lopen over het plein naar het gebouw waaraan een groot spandoek met het opschrift 'Bürgergipfel' (burgertop) hangt. Het merendeel van die mensen trekt zich niets aan van ongeveer dertig demonstranten die er met hun vlaggen en posters ietwat verloren uitzien. Een linkse functionaris legt uit dat daarbinnen rechtse radicalen en klimaatontkenners samenkomen.

Als het congres begint, zitten er zo'n 900 gasten in de zaal, van wie een groot deel van ver komt. De demonstranten buiten verspreiden zich. Een paar van hen blijven staan en bieden de congresgangers 'gesprekken' aan 'ter opheldering'. De gesprekshoek op het plein buiten blijft echter leeg; de bezoekers luisteren liever naar de lezingen van de voormalige Hamburgse SPD-milieusensator Fritz Vahrenholt, van mediawetenschapper Norbert Bolz, van staatsrechtdeskundige Ulrich Vosgerau, van Oliver Gorus, organisator van het congres, en van vele anderen. Henryk M. Broder en twee medewerkers van het mediaplatform 'Achse des Guten' (As van het Goede) staan op het programma, en er zal ook een discussie plaatsvinden met mede-organisator Roland Tichy en zijn auteurs, onder leiding van voormalig ZDF-presentator Wolfgang Herles.

Rood-groen is in Duitsland niet langer opgewassen tegen burgers die zichzelf verdedigen

Midden in de samenleving

Wie in de pauzes zijn oor te luisteren legt, krijgt een beetje een indruk van wie hier zijn samengekomen: een ambtenaar uit Baden-Württemberg die aanvankelijk aarzelde en zich had afgevraagd of hij misschien op zijn werk last zou krijgen met dit bezoek. 'Ik ben toch gekomen,' zegt hij. Ook een werknemer van een grote autoproducent is gekomen en vertelt over het verlies aan banen in zijn sector. Er zijn technici bij, medici, ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf, zzp'ers. Kortom: mensen die midden in de samenleving staan. Die plannen geen revolutie, eerder het omgekeerde: hoe kunnen we de Duitse bevolking verdedigen tegen de transformatiegekte van maatschappijveranderaars die beweren dat er alleen een mooie toekomst in het verschiet ligt als we de samenleving eerst afbreken?

Iedereen die deze zaterdag naar de Liederhalle is gekomen en de toegangsprijs heeft betaald - die niet bepaald laag is - wil het land, om de woorden van Bondsdag-vicevoorzitter Katrin Göring-Eckardt te gebruiken, 'niet drastisch zien veranderen'. Vooral niet op deze manier: met open grenzen, deïndustrialisatie en inkrimping van grondrechten.

Tegelijkertijd beseffen deze mensen dat ze uit hun comfortzone moeten stappen om die ontwikkeling een halt toe te roepen. En dat is precies wat er gebeurt, en wel in dit voorheen zo voldane en bezadigde land. Nog geen vijf jaar geleden zouden niet heel veel van deze 'normale' mensen het hebben aangedurfd om naar een bijeenkomst te komen die in de lokale media als 'radicaal-rechts' verketterd werd. De mensen krijgen langzaam in de gaten dat ze invloed hebben als zij zich uitspreken.

In het ook altijd heel rustige München, waar voorheen alleen door de media en de linkse politiek georganiseerde demonstraties 'tegen rechts' plaatsvonden, gaan tegenwoordig elke woensdag een paar honderd man de straat op met een bonte verzameling eisen: corona-verwerking, behoud van contant geld, meer directe democratie. Mainstream-journalisten en vertegenwoordigers van ngo's stellen nu telkens vast dat termen als 'rechts' en 'radicaal-rechts' niet langer afschrikwekkend werken.

Geen racisten

Tijdens een bijeenkomst begin september van Beierse districtsbestuurders, in het Seeon-klooster, kwamen demonstranten bijeen om te protesteren tegen een geplande grootschalige opvang voor 500 asielzoekers in het stadje Rott am Inn, dat zelf maar 4000 inwoner telt. Zulke demonstraties vonden ook plaats in Uphahl in Mecklenburg, in Tamm in Zwaben en elders. Ook al willen de media en linkse politici zichzelf en anderen van het tegendeel overtuigen: de demonstranten die daar bijeenkomen zijn geen racisten en extremisten, maar mensen die zien dat het in Berlijn bepaalde migratiebeleid het land dreigt te verscheuren.

Het startpunt voor deze openlijk geuite burgerlijke onvrede was de demonstratie in Erding, in Beieren,

Rood-groen is in Duitsland niet langer opgewassen tegen burgers die zichzelf verdedigen

tegen het wetsontwerp van Groenen-minister Robert Habeck inzake energiebesparing, het 'Heizungsgesetz'. In juni 2023 kwamen toen 13.000 mensen bijeen om te laten zien: niet bij ons!

Regeringsgezinde journalisten en volksvertegenwoordigers uit het linkse spectrum konden het nauwelijks geloven – burgers demonstreerden zonder dat de gebruikelijke brede alliantie van SPD, Groenen, ngo Attac, vakbond Verdi en de stakende studenten van Fridays for Future hen de straat op riep. In plaats daarvan organiseerde nu cabaretier Monika Gruber het protest, en de Beierse minister van Economische Zaken Hubert Aiwanger van de Freie Wähler kreeg bijval voor zijn oproep om de democratie terug te brengen. De *Süddeutsche Zeitung* voelde onmiddellijk een 'rechts-populistische cultuurstrijd' aankomen, het Groene Bondsdagslid Jamila Schäfer zag er een 'dijkdoorbraak van waanzin' in.

Het resultaat van de daaropvolgende deelstaatverkiezingen was duidelijk: de Groenen, die onderling de ministerposten al verdeeld hadden, eindigden op de derde plaats en de Freie Wähler van Aiwanger boekten grote winst. Onder die druk bleef er niet veel over van Habecks oorspronkelijke plan voor energiebesparing. Voor het eerst kregen de door de media zo verwende Groenen, die zichzelf graag voordeden als het nieuwe burgerlijke blok, te maken met burgerwoede, met mensen die riepen 'Ophouden!', wat tot dan toe als het privilege voor links gold.

Groenen verliezen jonge kiezers

Op dat moment hadden de Groenen nog een poging kunnen wagen om hun programmapunten niet coûte que coûte, tegen de wil van de meerderheid van de bevolking in, door te drukken. Maar nee, ze lieten het bij een paar tactische aanpassingen in de energiewet en wentelden zich verder in zelfmedelijden. De partij die ruim veertig jaar geleden was ontstaan uit protestbewegingen en die met de slagzin 'Wie zich niet weert, doet het verkeerd' groot is geworden, foeterde nu plotseling tegen demonstrerende burgers.

In de oostelijke deelstaten barstte in september in de stembureaus de onvrede los: de Groenen raakten in twee deelstaten hun parlamentszetels kwijt, en in twee staten wist de SPD nog maar nipt boven de kiesdrempel van 5 procent te blijven. De Groenen stellen met grote bitterheid vast dat vooral jonge kiezers bij hen weglopen. Voor mensen die nu de arbeidsmarkt willen betreden, heeft het verlies van goede industriële banen andere gevolgen dan voor ouderen, die zichzelf misschien kunnen redden door vervroegd met pensioen te gaan. En wie zich na een feestje geen taxi kan veroorloven, ervaart de onveiligheid in de openbare ruimte heel anders.

Omdat een meerderheid van de kiezers de coalitiepartijen de rode kaart heeft gegeven, zijn er nu tenminste weer grenscontroles. Het verlies van mandaat heeft impact. Er komt nu werkelijk een einde aan de methode om het eigen ideologische programma met behulp van vooringenomen media koppig door te drukken, zelfs tegen een meerderheid in het land in.

Uit een hele reeks zaken blijkt inmiddels dat juridisch verzet ook de moeite waard is. *Tichy's Einblick*, *Junge Freiheit* en de *Berliner Zeitung* hebben met succes juridisch actiegevoerd tegen het Beierse

Rood-groen is in Duitsland niet langer opgewassen tegen burgers die zichzelf verdedigen

overheidsbureau 'voor bescherming van de grondwet'. Dat bureau had deze media 'vrienden van het Kremlin' genoemd. De autoriteiten trokken dat standpunt na kritiek terug. En de rechters van het Bundesverfassungsgericht in Karlsruhe classificeerden het volgen van mobiele telefoons en het opvragen van passagiersgegevens van luchtvaartmaatschappijen door de binnenlandse geheime dienst als ongrondwettig.

Eenvoudig maar effectief

De machthebbers beseffen dat ze niet langer van alles kunnen afdwingen als burgers zichzelf verdedigen. En veel burgers ervaren nu dat zij wél macht hebben. De mensen die zich vandaag tegen de transformatie van de Bondsrepubliek verzetten, leren in zekere zin van de beginjaren van de Groenen. Als buitenstaanders die belachelijk werden gemaakt, bereikten die in de jaren tachtig en negentig verbazingwekkend veel, vooral door eenvoudige maar effectieve formuleringen te bedenken, zoals 'zich ongemakkelijk voelen' en 'vragen stellen' en slogans als: 'Wie zich niet weert, doet het verkeerd.'

Nu is het motto van steeds meer burgers: 'Alleen wie zich weert en gebruik maakt van zijn rechten, doet het goed'.

**Alexander Wendt is journalist en medewerker van het Duitse opinietijdschrift ['Tichys Einblick'](#).*

Vertaling en Nederlandse bewerking: [Willy Hemelrijk](#)